

LES 'CRÒNIQUES D'UN ALTRE MÓN' DE PAUL STEINBERG

Us oferim el pròleg que ha escrit Jorge Semprún per a la novel·la de Paul Steinberg 'Cròniques d'un altre món' (Edicions de 1984)

No som nosaltres, els supervivents, els veritables testimonis", va escriure Primo Levi en el seu darrer llibre, *Els enfonsats i els salvats*, en el qual recorda de nou la seva experiència a Auschwitz, un any abans de suïcidar-se. O de deixar-se atrapar per fi per la mort. "Nosaltres els sobreviscuts som una minoria anòmala a més d'exigua: som els que per prevaricació, habilitat o sort, no van tocar fons. El qui ho va fer, el qui va veure la Gorgona, no va tornar per explicar-ho, o en va tornar mut; són ells, els musulmans, els enfonsats, els testimonis integrals, aquells la declaració dels quals hauria tingut una significació general. Ells són la regla, nosaltres l'excepció".

Si acceptem els criteris de Primo Levi, heus aquí un veritable testimoni: Paul Steinberg. Heus aquí *Cròniques d'un altre món*, el text d'algú que realment va tocar fons, que va veure la Gorgona unes quantes vegades, i que, efectivament, en va tornar mut. Que ha restat mut durant cinquanta anys. Heus aquí, doncs, un testimoni excepcional, precisament perquè Steinberg va conèixer la regla d'Auschwitz, encara que s'escapés de la selecció que es feia a l'entrada del camp i que conduïa a la cambra de gas.

La regla d'Auschwitz? Paul Steinberg la formula seca-

S'és culpable de sobreviure?

JORGE SEMPRÚN

Dues presoneresses fan la bugada al camp de concentració de Belsen

ment: "Els tres-cents quaranta que érem al començament es reduïren en un quaranta per cent en tres mesos; en un seixanta per cent en vuit mesos, perquè l'estiu era menys letal que l'hivern, i en un vuitanta-cinc per cent al cap d'un any. El quinze per cent restant va formar un romanent incompressible per ben adaptat a la vida del camp i pel fet de gaudir de diversos privilegis".

Les *Cròniques d'un altre món*, de Paul Steinberg, és el relat fred, precís, sense patetisme, sovint insostenible per la seva mateixa sequedat, de la "formació d'aquest romanent incompressible" de supervivents. Per formar-ne part calia tenir sort, d'entrada. Steinberg en va tenir tot el temps que va romandre a Auschwitz: sempre, de manera gairebé insolent. Exemples? Arriba a la rampa de selecció, a l'en-

trada del camp. Acaba de fer disset anys i, és clar -la joventut és un avantatge-, està en forma i té bon aspecte. Però coixeja per culpa d'un abscess que té a la planta del peu i s'ha de recolzar en el seu company Philippe. Els tres oficials SS que fan la tria (entre els quals hi ha el sinistre Mengele, l'Àngel de la Mort) i que envien a la dreta els qui van directament a la cambra de gas, a ell l'envien a l'esquerra amb el seu amic -que al capdavall, però, també morirà-. I per què? Doncs perquè ell els va poder explicar en alemany la causa exacta del seu mal no gens greu, perquè havia nascut a Berlín. I el fet de parlar alemany és un avantatge encara més decisiu que el d'estar en bona forma física.

Un altre exemple? Dels seus estudis més aviat aproximatiu -a primer, Steinberg va

passar més temps als hipòdroms que a les aules de l'Institut Claude-Bernard- l'adolescent només conservava un interès estraforari per la química. I el 23 de setembre de 1943, quan és arrestat per policies francesos (per una denúncia, és clar [...]), el darrer impuls de Paul Steinberg el porta a comprar-se un llibre de química analítica. Llibre que estudiarà i s'aprendrà de memòria, a Drancy, i que, mesos més tard, li permetrà d'enganyar l'enginyer alemany encarregat de reclutar deportats químics per a les fàbriques de cautxú sintètic de la Buna!

Però a aquesta sort increïble s'hi afegeix una habilitat de gat vell per a orientar-se en la jungla del camp. "Amb la perspectiva d'aquest mig segle", escriu Steinberg, "penso que vaig ternir, intuïtivament,

una aguda percepció d'aquell paral·lel on havíem anat a raure. Vaig endevinar-ne les lleis i l'antilògica". Aquesta intel·ligència posada al servei d'una aferrissada voluntat de sobreviure, va cridar l'atenció de Primo Levi, que va pertànyer al mateix comando de químics. En *Si això és un home*, Levi en fa un retrat sense complaença, però fascinat: li fa vint-i-dos anys, mentre que només en té divuit; li atribueix una cultura científica i clàssica excel·lent, cosa que és com a mínim exagerada, i, sobretot, el creu en possessió d'una teoria completa i orgànica sobre la manera de sobreviure a Auschwitz. Per reeixir, diu Primo Levi, Henri -és el nom que utilitza per a parlar de Paul Steinberg- va tallar qualsevol vincle d'afecte i es va tancar en una mena de cuirassa.

Mig segle més tard, quan Steinberg va decidir sortir del seu mutisme escrivint *Cròniques d'un altre món*, llegí el testimoni de Primo Levi i hi va trobar el seu retrat. Les pàgines en què Steinberg comenta la idea que Levi s'havia fet d'ell són de les més trasbalsadores d'aquest llibre fort, dens, pertorbador i tònic: indispensable.

"Sens dubte, la va encertar!", escriu Steinberg. "Probablement jo era aquell ésser obnubilat per la idea de sobreviure. [...] Un combatent solitari, fred i calculador. [...] A ulls d'un observador neutre de la meua imatge, tal com ell la va percebre, és segur que jo era així, aferrissadament decidit a fer qualsevol cosa per viure, disposat a utilitzar els mitjans que tenia a l'abast i el do de desvetllar la simpatia i la pietat".

Com a conclusió d'aquest paràgraf, Steinberg lamenta de no poder modificar el veredict de Primo Levi, presentant en una conversa cara a cara les seves circumstàncies atenuants. Per això escriu aquesta darrera frase, que commou profundament: "S'és tan culpable de sobreviure?". És la pregunta que no para de fer-se, i a la qual nosaltres responem de manera diversa segons el dia. El llibre de Paul Steinberg aporta nous elements de resposta, i d'una qualitat excepcional.

ELS LLIBRES MÉS VENUTS

Del 7 al 13 de desembre. Amb la col·laboració del Gremi de Llibreteres i de les llibreries Àncora y Delfin, FNAC, Documenta, Proa-Espais, Bosch, Crisol, Ona i Laie, Llibreria 22, Catalunya, Les Voltes, La Rambla, Casa del Llibre, Robafaves i Tres i Quatre.

FICCIÓ

Adreça desconeguda
Kressmann Taylor. La Magrana / RBA

L'últim llibre de Sergi Pàmies
Sergi Pàmies. Quaderns Crema

Cambres d'acer inoxidable
Ferran Torrent. Columna

L'herència d'Eszter
Sándor Márai. Empúries / Salamandra

Viatge d'hivern
Jaume Cabré. Proa

City
Alessandro Baricco. La Magrana/RBA

Kressmann Taylor

NO FICCIÓ

Verbàlia
Màrius Serra. Empúries

La Catalunya vençuda del s. XVIII
Ernest Lluch. Edicions 62

37 anys de franquisme a Catalunya
Francesc Cabana. Pòrtic

CAT. Un anglès viatja per Catalunya...
Matthew Tree. Columna

20-N a Catalunya
Joan Oliver. Planeta

Identitats contemporànies
Borja de Riquer. Eumo

Ernest Lluch